

S.E.MUSƏVİ

doktorant

e-mail: musavi.samira@mail.ru

Azərbaycan Dillər Universiteti

(Bakı şəh., R.Behbudov küç., 134)

MƏTNİN “KÖHNƏLDİLMƏSİ” – PALİMPSEST MAHİYYƏTLİ FON BİLİYİ VERBALLAŞMASI FORMATI KİMİ

Açar sözlər: fon bilikləri, dekonstruksiya, palimpsest, Kamal Abdulla, “Yarımqıç əlyazma”

Key words: background knowledge, deconstruction, palimpsest, Kamal Abdulla, “Unfinished Manuscript”

Ключевые слова: фоновые знания, деконструкция, палимпсест, Камал Абдулла, «Неоконченная рукопись»

Fon biliklərinin reallaşmasının ən maraqlı üsullarından biri kimi dekonstruksiyanın tətbiqi nəticə etibarilə palimpsest adlanan xüsusi növ “köhnə-yeni” mətn formatının ərsəyə gəlməsini mümkün edir. Xatırladaq ki, palimpsest dedikdə, ilkin olaraq, çox köhnə bir mətnin yazılarının itməsi əsasında, həmin mətnin yer aldığı kağız, perqament, dəri parçasına yeni mətnin həkk olunmasını əks etdirir [10]. Başqa sözlə desək, texniki baxımdan bu termin antik dövr yazı mədəniyyətinə aid istilahı əks etdirir. Lakin zamanla bu istilahın ədəbiyyatşünaslıq, dilçilik müstəvisində daha fərqli anlamı ortaya çıxdı ki (daha ətraflı bax: [7; 4]), bu da ilk növbədə ilkin mətnin strukturunun, karkasının, süjet xəttinin və s. bu kimi həlledici mətn formalaşdırıcı vahidlərinin, komponentlərinin və ya mexanizmlərinin saxlanılması şəraitində, onun üzərinə yeni mətnin “yerləşdirilməsini” ehtiva edir. Bu əsasda həmçinin sözün ilkin mənəsi əsasında nəşət tapan yeni anlamlar, xüsusilə də fərqli linqvokulturoloji, sosiokulturoloji şərtləndirməyə malik olan anlamların da törəməsini ehtiva edən situasiyalar da nəzərdən keçirilməkdədir [12, s.589-604]. Bir sözlə desək, palimpsest hadisəsinin izahı və bu formata ərsəyə gələn mətnin deşifrəsi üçün fon biliklərinə bələdlilik həlledici əhəmiyyət kəsb edir. Çünki məhz, fon bilikləri həmin mətn “laylaşmasının” meydana gəlməsini və bu kontekstdə ifadə tapan implicit mənənin reallaşmasının aləti, vasitəsi kimi çıxış edir. Konkret olaraq, palimpsestin bədii mətn formatında “yeni köhnə” mətnin yaradılması “texnologiyasında” istifadəsinə gəlincə, yəni, mətn permutasiyası əsasında ilkin mətnin dekonstruksiyası əsasında yeni mətnin meydana çıxmasını mümkün edən situasiyaları nəzərdən keçirək. Bunun ən parlaq örnəyi kimi, da məhz, Kamal Abdullanın “Yarımqıç əlyazma” romanını göstərmək olar.

Xatırladaq ki, palimpsestin “yeninin silinib getməyən köhnənin üstünə yazılaraq qatbaqat olduğu həqiqətlər toplusu” olduğunu xatırladan Q.Rüstəmovun da qeyd etdiyi kimi, “Kamal Abdullanın hekayələrini çözmək, yozmaq, oxumaq üçün ilk açar sözü əldə etdik, demək, artıq bu güzgülü labirintlərə daxil ola bilərik” [11].

Məlum olduğu kimi, roman boyunca K.Abdulla arxaik leksika vasitəsilə müasir mətnin “köhnələndirilməsi” texnikasından aktiv şəkildə istifadə etmişdir. Müəllif Azərbaycan mentallığında “Kitabi-Dədə Qorqud”un leksik inventarı kimi qəbul edilən, məhz, dastan mətni ilə assosiasiya yaradan bir sıra simvolik mahiyyətli söz və ifadələrdən yararlanmaqla fon biliklərinin aktuallaşdırılmasına nail olmuşdur. Bu sırada *yağı* (*Oğuzun üstünü yağımı aldı..?* [1, s.58]; *dəxi* (*O zaman bunu bir dəxi sınayalım* [1,s.44]; *Oğlun üçün görüş dilərsən isə o dəxi mənlük deyil, Qazana var* [1, s. 154]; *qavat oğlu qavat* (*Bu qavat oğlu qavat bir də gördün, bizim qızı başından elər, mən bilərəm* [1, s. 282]); *mərə* (*Mərə, Qaragünə, böylə öztünüzə güvəndiniz...* [1, s. 235], *donatmaq* (*...donun yoxsa, donadalım səni* [1, s. 154] və s. bu kimi söz və söz birləşmələrdən ustalıqla istifadə edilməklə fon biliyinin aktuallaşdırılması mümkün olmuşdur. Həmin leksik və sistatik vahidlərin “Kitabi-Dədə Qorqud” mətnlərindəki işlənmə mövqeləri-

nə diqqət edək: *Qadası yetmiş qavat oğlu qavat* [8, s.108]; *Mərə, qavat oğlu dəli qavat, sana düşərimi mana bunun kibi söz söyləmək?* [8, s.132].

Habelə, K.Abdulla "Kitabi-Dədə Qorqud" üçün xarakterik olan feil konstruksiyalarından yararlanmaqla orijinal mətnlə assosiasiyayı gücləndirməyə müvəffəq olmuşdur. Belə ki, Azərbaycan mentallığında *ov ovlamaq, söz söyləmək, qonaq qonaqlamaq* və s. bu kimi obyekt və predikatın müstəzək ifadə tapdığı xüsusi növ feili birləşmələr, məhz, ölməz dastan mətni ilə assosiasiyada nəzərdən keçirilir (*Av avlayıb quş quşluq gəzərək bunaldı* [8, s.106]). (bu qəbildən dil faktlarının türk feilinin növ kateqoriyasının reallaşması aspektindən nümayiş etdirdiyi özəlliklərlə bağlı daha ətraflı bax: [5]) Bu xüsusi növ konstruksiyalara yer verməklə kifayətlənməyən K.Abdulla (*...mən av ed-ədə avlarım* [1, s. 235],), həm də eyni analogiya əsasında yeni söz birləşməsinə "əmələ gətirmişdi": *casus casusladı* (*Mən əvə çıxıdım – casus casusladı* [1, s.129]).

K.Abdulla dastan mətni ilə assosiasiyaları gücləndirmək və müvafiq fon biliklərini aktuallaşdırmaq məqsədilə həmçinin "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanlarının dili üçün səciyyəvi olan xüsusi formatlı müraciət formullarından da geniş şəkildə istifadə etmişdir. Xatırladaq ki, honorativlər yüksək statuslu şəxslərə ünvanlandırılan xüsusi qəlibli müraciət (nəzakət, etiket) formalarını əhatə edir [15], ofisionimlər isə müəyyən vəzifə, rütbə adını əks etdirir [20, s.146-150]. "Kitabi-Dədə Qorqud" üçün səciyyəvi olan bəylik bəyi söz birləşməsi əsasında, həm seçkin müraciət formasını, həm də konkret şəxsin sosial statusu və mövqeyini əks etdirdiyindən, biz, burada honorativ və ofisionim dil faktlarının kontominasiyasını təsbit edə bilərik. Maraqlıdır ki, K.Abdulla da eynilə dastan mətnin də olduğu kimi, kontominativ səciyyəvi honorativ-ofisionim variantından istifadə etməklə, Azərbaycan dil kimliyi daşıyıcılarının fon biliklərində hazır qəlib şəkildə, məhz, "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanları ilə assosiasiya doğuran dil faktından ustalıqla yararlanmışdır. Bununla da müəllifi olduğu mətnə autentiklik abu-havasının qazandırılması naminə daha bir uğurlu mədəniyyət kodu assosiasiyasını "işə salmışdır": *Mən Qorqud danışdım, Xanlar Xanı Bayandır Xan mənim sözümə kəsildi, ünümə diqqət etdi* [1, s. 60]. Orijinal "Kitabi-Dədə Qorqud" mətnlərindəki analoqları ilə müqayisə edək: *Bəglər bəgi olan Qazanın əlini öpgil!* [8, s. 107]; *Xanlar xanı xan Bayandır yolda bir kərə toy edib, Oğuz bəglərin qonaqları* [8, s. 34].

K.Abdullanın əsərində Azərbaycan mədəni kodlar sisteminə bilvasitə "Kitabi-Dədə Qorqud"un verbal simvolları kimi nəzərdən keçirilən onomastik vahidlərdən yararlanması da dekonstruksiyanın iki mətn formatı arasındakı birləşdirici elementləri kimi dəyərləndirilə bilər. Belə ki, "Yarımqıç əlyazma" romanında yer alan Bökil xan, Xan Qazan, Beyrək, Burla xatun, Bayandır Xan, Bökil, Uruz, Aruz, Şöklü Məlik, Salur Qazan, Banuçiçək, İç Oğuz, Dış Oğuz onomastik vahidləri (antroponim və toponimlər) bilavasitə Azərbaycan linqvokulturoloji mühiti üçün presedent onim statusu kəsb etməklə, müvafiq xarakterli semantik korrelyasiyanın yaranmasına şərait yaradır. Xatırladaq ki, presedent onimlərin bədii mətn çərçivəsindəki icra etdikəri əsas funksiya bilvasitə məlum və məşhur mədəniyyət fenomeninə, presedent mətninə "göndərmə", xatırlatma mahiyyətli əlaqələndirməni təmin etməkdir [22, s.140].

Yəni burada reallaşan imitasiya fon biliklərinin verballaşma aparatını tam potensialında "işlətməklə" gərməkləşdirilmişdir. Xatırladaq ki, mətn-imitasiyaların koqnitiv aspektdən dəyərləndirməsini aparmış dilçilər burada, kor-təbii imitasiya ilə müəllif intensiyasının reallaşması kimi ortaya çıxan imitasiyanı fərqləndirirlər. Mövcud dixotomiyanın birinci tərəfində şüurlu təsirlənmədən doğan mənimləmə, təqlim yer aldığı halda, ikinci növ imitasiya mətnlərində müəllifin əsərin ideyası ilə bağlı hədəflədiyi məqsədə uyğun şəkildə və tələb olunan formatda reallaşan imitasiya icra olunur [21, s.115-123].

Bilavasitə "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanları ilə assosiasiya yaradan frazeoloji vahid və ifadələrdən (hazır iqtibaslardan) uğurla yararlanmış K.Abdulla, məhz, fon biliklərində sarsılmaz korrelyasiyada, ciddi assosiativ bağlılıqda nəzərdən keçirilən vahidlərə müraciət etmişdir. Məsələn, *qarı düşməni* ifadəsinin, məhz, dastan mətni ilə assosiasiyada mədəni kod statusunda qəlibləşməsi, düşünürük ki, heç kəsə şübhə doğurmayacaqdır. Hətta frazeologizmlər, para-meoloji vahidlər lüğətlərində yer alan (bax: [13 , s. 362]) və ya linqvistik araşdırmalar əsasin-

da bu statusda təsbitini tapan [2, s. 31] bir sıra iqtibaslar mövcuddur ki, onlar dastan sitatı və ya kvazisitativ olmaqla yanaşı, həm də müstəqil vahid kimi öz işləkliliyini sürdürürlər. Söhbət: “*Əski pambıq bez olmaz, Qarı düşmə dost olmaz*” – ifadəsindən gedir [8, s. 12]. Onu da qeyd edək ki, dastan tədqiqatçıları bu ifadəni qədim oğuz əxlaqının, “Kitabi-Dədə Qorqud”da əksini tapmış davranış kodeksinin bədii formatdakı təzühürü kimi dəyərləndirməkdədirlər [9]. Yəni, K.Abdulla Azərbaycan dil kimliyi daşıyıcısı üçün məhz, dastan mətni ilə assosiasiya doğuran linqvokulturoloji göstəriciyə xitab etməklə fon biliklərinin aktuallaşmasına müvafiq olmuşdur: “*qarı düşməni bir idisə, min olsun sizin üçün ..* [1, s. 86]; *Bütün Qalın Oğuzu Basat qarı düşməni əlindən xilas etmədimi?!* [1, s. 231].

Göründüyü kimi, burada müəllif intensiyası qədim mətnin imitasiyası əsasında meydana gələn mimetik mətn növünün ərsəyə gəlməsinə köklənmişdir və bu zaman, gözlənilməli kimi, bir mətn digər mətn üçün, bir növ, bənəzətə, təqlid modeli kimi çıxış edir. Həmin proses bir qayda olaraq, reduktiv (geriyə yönəlik), və eyni zamanda birtərəfli olduğundan imitasiyanın (autentiklik abu-havasının yaradılması məqsədilə) daha qədim mətn nümunəsindən intertekstual pərçimlənmələrə zəngin olması gözləniləndir. [18, s.54-61]. Həmin intertekstual pərçimlənmələr sırasında həm də hazır ifadə qəlibləri yer alır ki, buna ən parlaq örnək kimi, əxlaqi-etik davranış kodeksi ilə ritual formulun kontominasiyasını təcəssüm etdirən “*baş kəsib qan töküb ad qazanmaq*” ifadəsini göstərmək olar. *Deyirsiniz baş kəsibdir, hünər göstəribdir?* [1, s. 62]. Bu nümunədə yer alan “Kitabi-Dədə Qorqud” formulu Oğuz adqoyma mərasimi ilə bağlıdır.

...yəni bəylər mənim yanına adam saldılar, mənim gəlib bu yigidə ad qoymamı istədilər. Gəldim, sordum:

- *Deyirsiniz baş kəsibdir, hünər göstəribdir?*
- *Bəli, Dədə, baş kəsibdir, hünər göstəribdir* [1, s. 62].

“Kitabi-Dədə Qorqud” dastanlarının dilində yer alan nitq janrları və davranış poetikasını araşdırmış R.Kamalın qeyd etdiyi kimi, “*performativlik inisiyasiya prosesi*” (“*baş kəsib, qan töküb, hünər göstərmək*”) ilə, *neofitin yeni sosial status qazanması ilə* (məsələn, *ad alması ilə*) əlaqələndirilir [6, s. 16]. Başqa sözlə desək, inisiyasiya (məyyəyan topluma, qrupa daxil edilmə prosesi) tələbinə görə, mütləq şəkildə “*baş kəsib*”, “*qan tökmək*”, “*hünər göstərmək*” noticəsində gerçəkləşə bilərdi. Xatırladaq ki, neofit dedikdə dilçi aidiyyəti yeni müəyyənləşən, sosial qrupa, topluma daxil olmaq imtiyazı əldə edən şəxsi nəzərdə tutmuşdur [19]. Konkret olaraq, “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanlarının mətnində əksini tapan davranış stereotiplərinə görə, Oğuzun fərdi, nümayəndəsi olmaq imtiyazı qəsbkarlıq, adam öldürməsi noticəsində seçilən şəxsə deyil, müəyyən qəhrəmanlıq göstərmiş, or-hünər meydanından alınacaq çıxan şəxsə tanına bilər ki, yalnız bundan sonra performativ aktla adlandırma baş tuta bilərdi. Haqqında bəhs etdiyimiz presedent mətnə, yəni orijinal “Kitabi-Dədə Qorqud” dastanlarının dilində adqoyma mərasimi ilə bağlı oxuyuruq: “*Bu oğlan Bayandır xanın uca meydanında vuruşmuşdur. Sənin oğlun bir buğa öldürmüşdür, qoy adı “Buğac” olsun. Adını mən verdim, yaşını Allah versin – dedi*” [8, s. 134].

Həmin fon biliyinə xitabən yaranan imitasyon mətnin iqtibasına diqqət edək: *Dedim: - Bəs belə isə adı qoy Bamsı Beyrək olsun. ...Xanım, ad qoyma bitəndən sonra, mən Beyrəyin adını qoyandan sonra Baybura bay də, bəylər də və çox sevindilər* [8, s. 63].

K.Abdullanın Oğuz dünyagörüşündən yararlandığı digər məqam *yuxu* anlamını verən “*kiçik ölüm*” iqtibasına müraciət etməsilə bağlıdır. Belə ki, milli mədəniyyət paradixmalarında bu ifadə sadəcə olaraq, Dədə Qorqud dastanları ilə əlaqələnilən ifadə-simvol səciyyəsi daşıyır və imitasyon mətn formatında təhkiyə formatının “qədimləşdirilməsi” intensiyasına xidmət edə biləcək çox uğurlu fon biliyi aktuallaşdırmaqdır. Dastanda oxuyuruq: *Qazanı “kiçik ölüm” tutdu, uyudu* [8, s. 32]. Xatırladaq ki, Ş.Cəmşidovun da qeyd etdiyi kimi, “*Kitabi-Dədə Qorqud*”da *qəhrəmanın yatıb yuxuya qalması bədii bir motiv kimi özünü göstərir. Hətta yuxu “kiçik ölüm” adlandırılır. Çünki yuxu qəhrəmanı ağır əzab, fəlakətə salır. Bəzən yatıb qalması üzündən qəhrəman, igidliyindən asılı olmayaraq, qəfil yaxalanıb zindana düşür* [3, s. 130].

“Yarımqıç əlyazma” əsərində həmin ifadənin işlənmə mövqeyinə diqqət edək: *Necə uyuya getdim, bilmədim. Kiçik ölüm məni aldı* [1, s. 33].

Bu məqamda onu da qeyd etmək ki, K.Abdulla "mətnin ifrat dərəcədə "köhnəldilməsinin", süni patinanın (*ərp, köhnə əşyaların üzərindəki illərlə əmələ gəlmiş lay, qat* [16]) yaradılmasının onu (mətni) təbiiyyətdən məhrum edə biləcəyi" [14] gerçəkliyindən çıxış edərək arxaik formalardan, köhnəlmiş söz və ifadələrdən istifadə limitini aşır, bir növ, etidala riayət edir.

A.V.Kuznetsovanın haqlı olaraq qeyd etdiyi kimi, oxucunun fon biliklərini "hərəkətə keçirməklə", mədəni kodları aktuallaşdırmaqla, postmodern müəllifin yaradıcı potensialının sərhədləri ilə məhdudlaşmayaraq mətnin çox sayda interpretasiya modellərini təqdim etməyə müvəffəq olur [17, s. 153].

Göründüyü kimi, K.Abdulla dilin bütün imkanlarını "səfərbər etməklə" müəllif mətnin qədim əlyazma imitasiyası formatında təqdim etməyə müvəffəq olmuşdur. Bu zaman onun "Kitabi-Dədə Qorqud" mətnlərində yüksək işlənmə tezliyi ilə seçilən və əsərin obrazlarının dil kimliyinin səciyyəvi verbal aparatında ön sıralarda yer alan və bu səbəbdən də dastan mətnlərinin, bir növ, "açar sözləri" kimi dəyərləndirilə lüksik və frazeoloji vahidlərdən (*mərə, qavat, dəxi*) ustalıqla istifadə etməsi müəllif intensiyasının reallaşmasına yol açmışdır. Habelə K.Abdullanın Azərbaycan dil kimliyi üçün, bir növ, "Kitabi-Dədə Qorqud" mürəkkəb feil forması kimi dəyərləndirilən *ovlamaq, söz söyləmək* və s. kimi ifadələrdən istifadə etməklə (*av avlamaq*) kifayətlənməyərək bu model analogiyasında söz birləşməsinə (*casus casuslamaq*) "yaratması", müəllifin, məhz, fon biliyindəki birləşmiş informasiyadan uğurla istifadə etməklə yüksək ustalıq nümayiş etdirdiyini ortaya qoymuşdur. Bütün bunlar isə öz növbəsində, dekonstruktivliyin çox müvəffəqiyyətli fon biliyi verballaşması mexanizmi olduğunu söyləməyə əsas verir.

Ədəbiyyat

1. Abdulla, K. Yarımçıq əlyazma / K.Abdulla. – Bakı: Mütərcim, Yenidən işlənməmiş ikinci nəşr. – 2012, – 288 s.
2. Adilov, M.İ. Sabit söz birləşmələri. Müəllimlər üçün vəsait. Azərbaycan dilində / M.İ.Adilov, G.N.Yusifov. – Bakı: Elm, – 2019, – 160 s.
3. Cəmsidov, Ş. "Kitabi-Dədə Qorqud" / Ş.Cəmsidov. – Bakı, – 1977.
4. Florczyk, P. The Palimpsest of Language: On Steven G.Kellman's "Nimble Tongues: Studies in Literary Translingualism" // Los Angeles Review of Books, April, 2020 <https://lareviewofbooks.org/article/the-palimpsest-of-language-on-steven-g-kellmans-nimble-tongues-studies-in-literary-translingualism/>
5. Hacıbəyli, G.Y. "Müxtəlif sistemli dillərdə feilin növ kateqoriyası (aktiv və passiv dialektlər və növlər)". filologiya elmləri üzrə fəlsəfi doktoru elmi dərəcəsi almaq üçün dissertasiyası, – Bakı, – 2010, – 162 s.
6. Kamal, R. "Kitabi-Dədə Qorqud": nitq janrları və davranış poetikası / R.Kamal. – Bakı: Nurlan, – 2013, – 148 s.
7. Kellman, S.G. Nimble Tongues: Studies in Liter ongues: Studies in Literary Translingualism anslingualism West Lafayette: Purdue University, 2020, https://docs.lib.purdue.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1044&context=purduepress_previews
8. Kitabi-Dədə Qorqud (tərtib, transkripsiyası, sadələşmiş mətn variantı və müqəddimə S.Əlizadə və F.Zeynalov), – Bakı: Yazıçı, – 1988.
9. Mehdi N. Əxlaq // "Kitabi-Dədə Qorqud" ensiklopediyası <http://dede.musigi-dunya.az/ye/axlaq.html>
10. Palimpsest // The Britannica Dictionary <https://www.britannica.com/dictionary/palimpsest>
11. Rüstəmov Q. Üz-üzə güzgülər // Kulis.az., 25 oktyabr 2017, <https://kulis.az/xeber/odebi-tenqid/xeber-20066>
12. Song, S., Kellogg, D. Word Meaning as a Palimpsest: A Defense of Sociocultural Theory // The Modern Language Journal, Vol. 95, No. 4 (Winter 2011), pp. 589-604, <https://www.jstor.org/stable/41413382>
13. Vəliyeva N.Ç. Azərbaycanca-İngiliscə-rusca frazeoloji lüğət., – Bakı, – 2014, <https://sciarium.com/file/134218/>

14. Гарбовский Н.К. Отражение как свойство перевода // Вестник Московского университета. Серия 22. Теория перевода 2008 <https://cyberleninka.ru/article/n/otrazhenie-kak-svoystvo-perevoda>
15. Гоноратив <https://dic.academic.ru/dic.nsf/ruwiki/114727>
16. Ефремкин, А. Патина: Что это такое? <https://www.nkj.ru/archive/articles/3237/>
17. Кузнецова А.В. Эстетическая когниция постмодерна: жанр как игра https://www.elibrary.ru/download/elibrary_43995737_80132272.pdf
18. Москвин, В.П. Интертекстуальность: категориальный аппарат и типология // Известия Волгоградского государственного педагогического университета. Серия: Филологические науки. – 2013. – № 6 (81). – с. 54-61. <https://cyberleninka.ru/article/n/intertekstualnost-kategorialnyy-apparat-i-tipologiya>
19. Неофит // Словарь иностранных слов. – Комлев Н.Г., 2006. https://dic.academic.ru/dic.nsf/dic_fwords/23153/%D0%9D%D0%95%D0%9E%D0%A4%D0%98%D0%A2
20. Пономарёва, Н.И. Денотативная классификация официонимов в орфографическом аспекте / Н.И. Пономарёва // Филологические науки. Вопросы теории и практики. – 2015. – № 10-1. – с. 146-150. https://www.gramota.net/articles/issn_1997-2911_2015_10-1_34.pdf
21. Трофимова Ю.М. Поэтические тексты-имитации и поэтические переводы (когнитивный аспект) // Перевод в меняющемся мире: Материалы Международной научно-практической конференции. – М.: Издательский центр «Азбуковник», – 2015. – с. 115-123. <https://study-english.info/conference2015-024.php>
22. Фомин А.А. Прецедентные онимы в художественном тексте / А.А. Фомин // Ономастика и диалектная лексика. – Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та, 2003. – Вып. 4. – с. 139-148. <https://elar.uafu.ru/bitstream/10995/35903/1/oidl-2003-21.pdf>

S.E.Musavi

**“Obsolescence” of the text – as a format for verbalization
of background knowledge of a palimpsest nature**

Summary

The article examines the linguistic aspects of the “obsolescence” of the text. It turns out that in many cases such textual rearrangements are realized by appealing to the basic knowledge of the readership. That is, at this time the author “rewrites” the text based on the old known text, directly based on the level of familiarity with the original text version in the background knowledge paradigm of his reader. Thus, it becomes possible to decipher the deconstruction of the text and new structuring of the text, occurring at a level allowed by the background knowledge of the readership. This “layering” of text is called a palimpsest, one of the most striking examples of which we can see in Kamal Abdullah’s novel “The Unfinished Manuscript.”

С.Э.Мусави

**«Устаревание» текста – как формат вербализации фоновых знаний
палимпсестного характера**

Резюме

В статье рассматриваются лингвистические аспекты «устаревания» текста. Выясняется, что во многих случаях такие текстовые перестановки реализуются за счет обращения к базовым знаниям читательской аудитории. То есть в это время автор «переписывает» текст на основе старого не безвестного текста, непосредственно исходя из уровня знакомства с исходной текстовой версией в парадигме фоновых знаниях своего читателя. Таким образом, становится возможным расшифровка деконструкции текста и новое структурирование текста, происходящее на уровне, допускаемом фоновыми знаниями читательской аудитории. Такое «наслоение» текста называется палимпсестом, один из наиболее ярких примеров которого мы можем видеть в романе Камала Абдуллы «Неоконченная рукопись».

Rayçi: filol.e.d, prof. Ç.M.Qaraşarlı

Redaksiyaya daxil olub: 16.10.2023